บทที่ 5

อภิปรายผล สรุปผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องการติดตามผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543 – 2547 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ข้อ คือ เพื่อติดตามผลคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543 – 2547 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามคณะวิชาและปีการศึกษา และ เพื่อเปรียบเทียบผลคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543 – 2547 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามคณะวิชาและปีการศึกษาเพื่อนำผลการวิจัยไปวางแผนแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษา และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคณะวิชาต่างๆ ที่เปิดสอนในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543 – 2547 จำแนกตามคณะวิชาและปีการศึกษา รวมทั้งหมด 292 คน จากประชากรทั้งสิ้น 1174 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ นำไปใช้ในการทดสอบความเที่ยงตรง หลังจากนั้นนำไปทดสอบใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อหาจำแนกรายข้อ (Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ปรากฏว่าได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง .21 - .87 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .97 สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงได้ทุกข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามนี้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ผล การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามส่งทางไปรษณีย์ จ่าหน้าซองถึงบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา พร้อมซองที่จ่าหน้าซองถึงที่อยู่ผู้วิจัยและติดแสตมป์เพื่อส่งกลับคืนผู้วิจัย โดยส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 292 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 283 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96 .91 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วพบว่าสมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ทั้งหมด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS for windows สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายเพื่อทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (two-way ANOVA)

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สรุปสาระสำคัญของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านความรู้

1.1 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ มีความซื่อสัตย์ เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีจรรยาบรรณ รักและศรัทธาในวิชาชีพ ยกเว้นข้อ 5 คือ มีความกตัญญูกตเวที อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับสุดท้ายคือ ละเว้นอบายมุข

1.2 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ อันดับสุดท้าย คือ ติ ชม และให้กำลังใจแก่ผู้อื่นตามความเหมาะสม

1.3 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีสุขภาพภายสุขภาพจิตดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง อันดับสุดท้าย คือ มีอารมณ์มั่นคง

1.4 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านความคิด โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาและปรับปรุงตนเอง และหน้าที่การงานเสมอ มีความคิดเห็นเป็นของตัวเอง อันดับสุดท้าย คือ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดเป็นคนเก่ง

1.5 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 10 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีทักษะในวิชาชีพ สามารถประยุกต์หลักการที่เรียนมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ สามารถนำความรู้ ความชำนาญไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี เช่นคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์อิเลคทรอนิคส์

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

มีความสามารถในระดับผู้บริหาร มีทักษะในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ

1.6 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านความรู้ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ มีประสบการณ์ในงานวิชาชีพ มีความรู้ตามมาตรฐานในสาขาวิชาที่เรียนมา ยกเว้นข้อ 9 มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและนโยบายของหน่วยงาน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามคณะ คือ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปศึกษา และคณะศิลปวิจิตร และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามปีการศึกษา คือ ปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2546 ปีการศึกษา 2544 ปีการศึกษา 2547 และปีการศึกษา 2545

2.1 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามคณะ คือ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปศึกษา และคณะศิลปวิจิตร และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามปีการศึกษา คือ ปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2544 ปีการศึกษา 2546 ปีการศึกษา 2545 และปีการศึกษา 2547

2.2 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านความคิด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามคณะ คือ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปศึกษา และคณะศิลปวิจิตร และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามปีการศึกษา คือ ปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2544 ปีการศึกษา 2546 ปีการศึกษา 2545 และปีการศึกษา 2547

2.3 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามคณะ คือ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปศึกษา และคณะศิลปวิจิตร และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามปีการศึกษา คือ ปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2546 ปีการศึกษา 2544 ปีการศึกษา 2545 และปีการศึกษา 2547

2.4 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามคณะ คือ คณะศิลปนาฏดุริยางค์และคณะศิลปศึกษาอยู่ในอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

มาตรฐานเท่ากัน คณะศิลปวิจิตร และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามปีการศึกษา คือ ปีการศึกษา 2546 ปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2544 ปีการศึกษา 2547 และปีการศึกษา 2545

2.5 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามคณะ คือ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปศึกษา และคณะศิลปวิจิตร และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามปีการศึกษา คือ ปีการศึกษา 2546 ปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2544 ปีการศึกษา 2547 และปีการศึกษา 2545

2.6 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามคณะ คือ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปศึกษา และคณะศิลปวิจิตร และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามปีการศึกษา คือ ปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2546 ปีการศึกษา 2547 ปีการศึกษา 2545 และปีการศึกษา 2544

3. ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยรวม จำแนกตามคณะวิชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จำแนกตามปีการศึกษาไม่แตกต่างกัน

3.1 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านความรู้ จำแนกตามคณะวิชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จำแนกตามปีการศึกษาไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านความคิด จำแนกตามคณะวิชาและจำแนกตามปีการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านทักษะ จำแนกตามคณะวิชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จำแนกตามปีการศึกษาไม่แตกต่างกัน

3.4 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามคณะวิชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จำแนกตามปีการศึกษาไม่แตกต่างกัน

3.5 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามคณะวิชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จำแนกตามปีการศึกษาไม่แตกต่างกัน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

3.6 ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามคณะวิชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จำแนกตามปีการศึกษาไม่แตกต่างกัน

4. คณะวิชาและปีการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะโดยรวมของบัณฑิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน มีผลกระทบร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตในภาพรวม

4.1 คณะวิชาและปีการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิต ด้านความรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน มีผลกระทบร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านความรู้

4.2 คณะวิชาและปีการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิต ด้านความคิด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน มีผลกระทบร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านความคิด

4.3 คณะวิชาและปีการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิต ด้านทักษะ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน มีผลกระทบร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านทักษะ

4.4 คณะวิชาและปีการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิต ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน มีผลกระทบร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรม

4.5 คณะวิชาและปีการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิต ด้านบุคลิกภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน มีผลกระทบร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านบุคลิกภาพ

4.6 คณะวิชาและปีการศึกษาไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิต ด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน ไม่มีผลกระทบร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านมนุษยสัมพันธ์

5. การเปรียบเทียบผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในภาพรวม

5.1 คณะวิชาในปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2547 มีผลคุณลักษณะบัณฑิตต่างกัน ส่วนปีการศึกษาในคณะวิจิตรมีผลคุณลักษณะบัณฑิตต่างกัน

5.2 ในปีการศึกษา 2543 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปวิจิตรกับคณะศิลปนาฏดุริยางค์ ในปีการศึกษา 2545 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษากับคณะศิลปวิจิตร

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

คณะศิลปนาฏดุริยางค์กับคณะศิลปวิจิตร ในปีการศึกษา 2547 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปนาฏดุริยางค์และคณะศิลปวิจิตร

5.3 ในคณะศิลปวิจิตร ปีการศึกษาที่ต่างกันคือ ปีการศึกษา 2543 กับ ปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2543 กับปีการศึกษา 2547 ปีการศึกษา 2544 กับ ปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2545 กับ 2546 และ ปีการศึกษา 2546 กับ ปีการศึกษา 2547

6. การเปรียบเทียบผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ด้านความรู้

6.1 คณะวิชาในปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2547 มีผลคุณลักษณะด้านความรู้ต่างกัน ส่วนปีการศึกษาในคณะวิจิตร และ คณะศิลปศึกษา มีผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านความรู้ต่างกัน

6.2 ในปีการศึกษา 2543 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปวิจิตรกับคณะศิลปศึกษา ในปีการศึกษา 2545 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษากับคณะศิลปวิจิตร คณะศิลปนาฏดุริยางค์กับคณะศิลปวิจิตร ในปีการศึกษา 2547 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษากับคณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์และคณะศิลปวิจิตร

6.3 ในคณะศิลปศึกษา ปีการศึกษาที่ต่างกันคือ ปีการศึกษา 2543 กับ ปีการศึกษา 2547 ปีการศึกษา 2544 กับปีการศึกษา 2547 ปีการศึกษา 2545 กับ ปีการศึกษา 2547 และในคณะศิลปวิจิตร ปีการศึกษาที่ต่างกันคือ ปีการศึกษา 2543 กับ ปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2544 กับปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2545 กับ ปีการศึกษา 2546 ปีการศึกษา 2546 กับ ปีการศึกษา 2547

7. การเปรียบเทียบผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ด้านความคิด

7.1 คณะวิชาในปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2547 มีผลคุณลักษณะด้านความคิดต่างกัน ส่วนปีการศึกษาในคณะวิจิตร และ คณะศิลปศึกษา มีผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านความคิดต่างกัน

7.2 ในปีการศึกษา 2545 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษากับคณะศิลปวิจิตร ในปีการศึกษา 2547 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษากับคณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์และคณะศิลปวิจิตร

7.3 ในคณะศิลปศึกษา ปีการศึกษาที่ต่างกันคือ ปีการศึกษา 2543 กับ ปีการศึกษา 2547 และในคณะศิลปวิจิตร ปีการศึกษาที่ต่างกันคือ ปีการศึกษา 2544 กับ ปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2544 กับปีการศึกษา 2547 ปีการศึกษา 2545 กับ ปีการศึกษา 2546

8. การเปรียบเทียบผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านทักษะ

8.1 คณะวิชาในปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2547 มีผลคุณลักษณะด้านทักษะ ต่างกัน ส่วนปีการศึกษาในคณะวิจิตร และ คณะศิลปศึกษา มีผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านทักษะต่างกัน

8.2 ในปีการศึกษา 2543 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษาและคณะศิลปวิจิตร ในปีการศึกษา 2545 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษาและคณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปศึกษากับคณะศิลปวิจิตร ในปีการศึกษา 2547 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษากับคณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์และคณะศิลปวิจิตร

8.3 ในคณะศิลปศึกษา ปีการศึกษาที่ต่างกันคือ ปีการศึกษา 2543 กับ ปีการศึกษา 2547 ปีการศึกษา 2544 กับปีการศึกษา 2547 ปีการศึกษา 2545 กับปีการศึกษา 2547 ปีการศึกษา 2546 กับปีการศึกษา 2547 และในคณะศิลปวิจิตร ปีการศึกษาที่ต่างกันคือ ปีการศึกษา 2543 กับ ปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2544 กับปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2544 กับ ปีการศึกษา 2547 ปีการศึกษา 2545 กับปีการศึกษา 2546 ปีการศึกษา 2546 กับ ปีการศึกษา 2547

9. การเปรียบเทียบผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

9.1 คณะวิชาในปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2547 มีผลคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ต่างกัน ส่วนปีการศึกษาในคณะวิจิตร มีผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรม

9.2 ในปีการศึกษา 2545 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษาและคณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปศึกษากับคณะศิลปวิจิตร ในปีการศึกษา 2547 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษากับคณะศิลปวิจิตร

9.3 ในคณะศิลปวิจิตร ปีการศึกษาที่ต่างกันคือ ปีการศึกษา 2543 กับ ปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2544 กับปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2545 กับ ปีการศึกษา 2546 ปีการศึกษา 2545 กับปีการศึกษา 2547 ปีการศึกษา 2546 กับปีการศึกษา 2547

10. การเปรียบเทียบผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านบุคลิกภาพ

10.1 คณะวิชาในปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2547 มีผลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ต่างกัน ส่วนปีการศึกษาในคณะวิจิตร มีผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านบุคลิกภาพ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

10.2 ในปีการศึกษา 2543 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษาและคณะศิลปวิจิตร คณะศิลปนาฏดุริยางค์กับคณะศิลปวิจิตร ในปีการศึกษา 2545 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษาและคณะศิลปวิจิตร คณะศิลปนาฏดุริยางค์กับคณะศิลปวิจิตร ในปีการศึกษา 2547 คณะวิชาที่ต่างกัน คือ คณะศิลปศึกษากับคณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปศึกษากับคณะศิลปวิจิตร คณะศิลปนาฏดุริยางค์กับคณะศิลปวิจิตร

10.3 ในคณะศิลปวิจิตร ปีการศึกษาที่ต่างกันคือ ปีการศึกษา 2544 กับ ปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2545 กับปีการศึกษา 2546 ปีการศึกษา 2546 กับ ปีการศึกษา 2547

11. ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในคณะวิชาที่ต่างกัน ด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาที่ต่างกัน มีผลคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกัน โดยคณะศิลปศึกษาแตกต่างจากคณะศิลปวิจิตร และคณะศิลปนาฏดุริยางค์แตกต่างจากคณะศิลปวิจิตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการติดตามผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543- 2547 ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 6 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านความรู้ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าบัณฑิตของสถาบันมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในอันดับแรก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า บัณฑิตเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที อยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีความซื่อสัตย์ เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีจรรยาบรรณ รักและศรัทธาในวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ของครูอาจารย์ให้กับผู้ที่เรียนในสาขาวิชาชีพด้านศิลปะ เป็นระบบที่สืบทอดมาเป็นระยะเวลานาน ในเรื่องความกตัญญูรู้คุณครูอาจารย์ผู้มอบวิชาให้ การที่จะถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้เรียน นอกจากครูจะดูที่ศักยภาพในการปฏิบัติแล้ว ครูยังต้องคอยสังเกตตัวผู้เรียนที่จะถ่ายทอดความรู้ให้ เกี่ยวกับความประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้เรียน รวมทั้งมารยาทตลอดจนลักษณะนิสัยส่วนตัวด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะความกตัญญูรู้คุณเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะเป็นเครื่องตัดสินใจในการถ่ายทอดความรู้ของครูสมัยโบราณ จึงส่งผลมาถึงปัจจุบันที่ผู้เรียนจะได้รับการอบรมให้เป็นคนดีมีคุณธรรมตามแบบอย่างวัฒนธรรมของผู้เรียนในสายอาชีพนี้ โดยปรัชญาของสถาบันว่า “สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นสถาบันการศึกษาด้าน

ศิลปะที่มุ่งสร้างสรรค์ศาสตร์แห่งศิลป์ ผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางศิลปะควบคู่คุณธรรม เพื่อผดุงรักษาและสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ" เพราะนอกจากจะมีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติซึ่งเป็นอาชีพที่ตนจะต้องปฏิบัติแล้วนั้น ความมีคุณธรรมจริยธรรม ก็ต้องเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไปด้วยควบคู่ไปด้วย (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2547) ดังที่ มานพ ทับทิมเมือง (2544, หน้า 25) กล่าวถึงคุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย การกระทำตนเป็นผู้มีความประพฤติดี วางตนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต สอดคล้องกับหลักศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีของสังคมไทย ได้แก่ ความเมตตา ความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ไม่ลำเอียง ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักความพอดี เห็นอกเห็นใจ การให้อภัย ความจริงใจ มีความเสียสละ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความอดทนอดกลั้น ความศรัทธาในวิชาชีพ ความมีสัจจะ ความไม่ประมาท ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที ความไม่โลภ ความขยันหมั่นเพียร ความมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ (2546) ที่ได้ติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2544 – 2545 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของตนเองของบัณฑิตสถาบันราชภัฏ บัณฑิตราชภัฏภาคปกติมีความคิดเห็นว่าควรมีใน 3 ลำดับแรก คือ มีความซื่อสัตย์, มีมนุษยสัมพันธ์ และมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น, มีความรักในเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม สำหรับบัณฑิตราชภัฏภาค กศ.ปช. มีความคิดเห็นว่าควรมีใน 3 ลำดับแรก คือ มีความซื่อสัตย์, มีความขยันสู้งานและอดทนไม่ย่อท้อ, มีความรับผิดชอบ มหาวิทยาลัยบูรพา (2545) ได้ศึกษาติดตามคุณภาพบัณฑิต ปีการศึกษา 2545 ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของมหาบัณฑิตในการทำงานในทัศนะของหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานของมหาบัณฑิต ผลการศึกษาพบว่า มหาบัณฑิตมีความสามารถและคุณลักษณะในระดับมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ ความซื่อตรงต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ความสามารถและคุณลักษณะที่จัดอยู่ในกลุ่ม 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ความสามารถในการบังคับบัญชา ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบัณฑิตออกไปทำงานตามหน่วยงานต่าง ๆ นั้น ความมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้ปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นอย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีชัย ยงทัศนีย์ (2544, หน้า 66) เรื่องคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพตามความต้องการของสถานประกอบการในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่าสถานประกอบการมีความต้องการบัณฑิตที่มีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมในระดับมากเป็นลำดับแรก และในการประชุมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา (2531, หน้า 668) เรื่องความต้องการกำลังคนในตลาดแรงงานธุรกิจและอุตสาหกรรม ได้พิจารณาถึงคุณลักษณะที่ตลาดแรงงานภาคเอกชนต้องการ

ว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะคือ มีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพเป็นอย่างดี เป็นคนดีมีคุณธรรม ให้นายจ้างเกิดความไว้วางใจ บุคลิกท่าทางดีต้องให้ดูเหมือนบุคคลที่พร้อมจะทำงานได้ ถ้ามีประสบการณ์ในการเคยผ่านงานมาบ้างเป็นสิ่งสำคัญมาก ความรู้ความสามารถพิเศษยังคงเป็นสิ่งที่นายจ้างต้องการ เช่นภาษาจีน ภาษาอังกฤษ รู้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา 6 ด้าน โดยรวมและรายคณะวิชาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยโดยรวมจากมากไปน้อยตามคณะ คือ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปศึกษา และคณะศิลปวิจิตร และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อยตามปีการศึกษา คือ ปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2546 ปีการศึกษา 2544 ปีการศึกษา 2547 และปีการศึกษา 2545 โดยที่บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะศิลปนาฏดุริยางค์มีคุณลักษณะภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์หลักของการจัดการศึกษาของคณะนี้ค่อนข้างจำกัดในเรื่องการผลิตบัณฑิต เนื่องจากตลาดแรงงานที่จะรองรับผู้จบการศึกษาตามวัตถุประสงค์หลักของคณะศิลปนาฏดุริยางค์นี้มีน้อย จึงส่งผลโดยรวมหลายอย่าง เช่น การเปิดรับนักศึกษาต้องรับอย่างจำนวนจำกัด เพราะวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของคณะนี้ มุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็นศิลปินที่มีความรู้ลึกรู้จริง ในด้านนาฏศิลป์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2547) การจัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติจะต้องสอนคนที่เป็นกลุ่มน้อย เพื่อที่ครูอาจารย์ได้ดูแลอย่างทั่วถึง ฉะนั้นผู้ที่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามาเป็นนักศึกษาของคณะนี้จึงต้องผ่านการเลือกสรรเป็นอย่างดีแล้ว สิ่งเหล่านี้จึงอาจเป็นผลให้คุณลักษณะของบัณฑิตคณะนี้อยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นยังอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้ระดับคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์แตกต่างกันใน 3 คณะวิชา เช่น หลักสูตร ผู้สอน และอุปกรณ์การสอน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ดังที่ แซนฟอร์ด (Sanford 1972, pp. 17-18) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอนว่า ในด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชาว่าหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาเป็นเสมือนแนวทางในการพัฒนากำลังคนระดับสูงของประเทศ ให้มีความรู้ความสามารถ หลักสูตรจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอน ส่วนผู้สอนนั้นคุณภาพของอาจารย์นั้นเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพของสถาบันการศึกษา ตลอดจนคุณภาพของผู้เรียนในสถาบันการศึกษานั้น ๆ ด้วย เนื่องจากครูอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้กำหนดหลักสูตรเงื่อนไขต่างๆ เพื่อการเรียนบรรลุเป้าหมาย (ทิพย์วัลย์ สุรินยา, สุปราณี สนธิรัตน์ และศิรินภา จามรมาน, 2531, หน้า 13) ฉะนั้นอาจารย์ผู้สอนจึงมีอิทธิพลในการพัฒนาผู้เรียน กล่าวคือ เป็นทั้งปัจจัยส่งเสริมและอุปสรรคของการเรียนรู้ สำหรับในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน วิจิตร ศรีสะอ้าน (2518, หน้า 52) กล่าวว่า การเรียนการสอนจะดีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระบบการวัดผลที่มีประสิทธิภาพ ระบบการบริหาร

ห้องสมุด โสตทัศนูปกรณ์ ศูนย์เอกสาร ศูนย์หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน และในด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ดังที่ พรชุลี อาชวบำรุง (2525, หน้า 232) กล่าวว่า ความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษานั้น จัดเป็นพื้นฐานของสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้น แต่หากความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาไม่ดีเท่าที่ควรก็จะทำให้ประสิทธิภาพการสอนน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโคแกน (Cogan, 1975, pp. 135-139) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษากับอาจารย์จะทำให้ผลการเรียนดีขึ้น นอกจากนี้ในแต่ละปีการศึกษาบัณฑิตมีคุณลักษณะที่ไม่ได้อยู่ในลำดับมากขึ้น แต่เป็นแบบสลับขึ้นลงในแต่ละปี อาจเป็นเพราะสภาพการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมปัจจุบัน ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่คงที่ สถาบันจึงต้องปรับสภาพให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในยุคนั้น ๆ และบางอย่างส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของสถาบันในแต่ละปี เช่น การเป็นสถาบันที่เปิดขึ้นใหม่ การโอนย้ายสังกัดจากกระทรวงศึกษาธิการมาอยู่กระทรวงวัฒนธรรม การได้รับข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษาที่จะเข้ารับการศึกษา ตลอดจนขวัญกำลังใจในการศึกษาของผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบัน อันเป็นเหตุให้คุณลักษณะในภาพรวมของนักศึกษาในแต่ละปีการศึกษาไม่เท่ากันและไม่ได้อยู่ในลำดับที่พัฒนาขึ้น

3. ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในภาพรวมจำแนกตามคณะวิชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จำแนกตามปีการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาของบัณฑิตในคณะวิชาที่ต่างกัน ส่งผลต่อคุณลักษณะบัณฑิตในภาพรวม นั่นเป็นเพราะว่าในแต่ละคณะวิชามีการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์และพันธกิจของแต่ละคณะ ตลอดจนการเข้าสู่ตลาดแรงงานต่างกัน เช่น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากคณะศิลปวิจิตรสามารถไปเป็นศิลปินอิสระ ลูกจ้างหน่วยงานเอกชน รับราชการ ผู้สำเร็จการศึกษาจากคณะศิลปนาฏดุริยางค์สามารถประกอบอาชีพศิลปินอิสระ นักออกแบบเครื่องแต่งกาย ออกแบบชุดการแสดง ช่างแต่งหน้านักแสดง ครูสอนศิลปะในระดับอุดมศึกษา รับราชการ ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เฉพาะงาน (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2547) ฉะนั้น กระบวนการให้การศึกษาของแต่ละคณะจึงต้องแตกต่างกันไปรวมทั้งหลักสูตรที่เรียนแตกต่างกันไปตามสาขาวิชาที่เรียน บัณฑิตที่ศึกษาอยู่ต่างคณะกัน จะมีการศึกษาวิชาส่วนใหญ่เป็นวิชาเฉพาะด้าน ส่วนวิชาเลือกยังคงเป็นวิชาเฉพาะด้านเช่นกัน ดังนั้น บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาต่างคณะกันจึงมีคุณลักษณะในภาพรวมเกิดความแตกต่าง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คุณลักษณะบัณฑิตแตกต่างกัน และเมื่อบัณฑิตออกไปประกอบอาชีพ ก็จะได้ลักษณะต่าง ๆ เช่นตอนที่กำลังศึกษาอยู่ติดตัวไป

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทุมพร แย้มสุข และคณะ (2546, หน้า 74) ได้ทำการศึกษาติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏธนบุรี ปีการศึกษา 2544-2545 ซึ่งผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะของบัณฑิต ในทัศนะของบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา บริหารธุรกิจ วิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์ โดยรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงกล่าวได้ว่าบัณฑิตที่ศึกษาในคณะวิชาต่างกัน จะส่งผลให้มีคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันด้วย ส่วนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีผลคุณลักษณะในภาพรวมจำแนกตามปีการศึกษาไม่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาของสถาบันในหลักสูตรต่อเนื่อง ที่รับนักศึกษาที่จบการศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ และวิทยาลัยช่างศิลป์ มาศึกษาในหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี ของสถาบัน ฉะนั้นคุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ ของบัณฑิตในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน เพราะได้รับการอบรมสั่งสอนมาในแนวทางเดียวกันนั่นเอง อีกประการคือ การจัดการศึกษาในหลักสูตรต่อเนื่องของทั้ง 3 คณะวิชา ยังคงใช้หลักสูตรเดิมมาตั้งแต่เริ่มเปิดการศึกษา และยังไม่มีการประเมินหลักสูตรเพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย ฉะนั้นกระบวนการจัดการศึกษาจึงยังคงเป็นรูปแบบเดิม จึงส่งผลให้บัณฑิตมีคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ในแต่ละปีการศึกษาไม่แตกต่างกัน

4. คณะวิชาและปีการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านความรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน มีผลกระทบร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาของแต่ละคณะวิชามีวัตถุประสงค์หลักที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นความรู้ที่บัณฑิตได้รับจึงแตกต่างกันไปตามสาขาวิชาที่เลือกเรียน ส่วนปีการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2543 ปัจจุบันเป็นเวลา 7 ปี มีบัณฑิตสำเร็จการศึกษาไปแล้ว 5 รุ่น (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2547) เนื่องจากเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดขึ้นใหม่ เพราะฉะนั้นในช่วงระยะเวลา 7 ปี ที่เปิดมา ย่อมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในด้านการให้ความรู้ การจัดการเรียนการสอน ดังนั้นย่อมส่งผลให้การได้รับความรู้ของบัณฑิตในแต่ละปีต่างกันด้วย นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนยังเป็นส่วนหนึ่งของการได้รับความรู้ของบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์เปิดการศึกษาใน 3 คณะวิชา แต่ละคณะวิชามีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้แตกต่างกันตามสาขาที่เรียน แต่ในหลักสูตรของแต่ละชั้นปีก็มีบางรายวิชาที่เรียนในวิชาเดียวกัน แต่การจัดการศึกษาทั้ง 3 คณะเป็นอิสระจากกัน คณะวิชาสามารถเลือกผู้สอนเองได้ เพราะฉะนั้นในรายวิชาเดียวกัน อาจมีผู้สอนถึง 3 คน ใน 3 คณะวิชา จึงส่งผลให้การได้รับความรู้ของบัณฑิตแตกต่างกันด้วย อีกประการคือการใช้อาจารย์พิเศษจากภายนอก สถาบันยังต้องอาศัยบุคคลภายนอกในฐานะอาจารย์พิเศษ เนื่องจากอาจารย์ประจำมีไม่

เพียงพอกับรายวิชาที่เปิดสอน จึงต้องสรรหาอาจารย์พิเศษภายนอกจากที่ต่าง ๆ เช่น คณาจารย์จากมหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการ คลอดจนศิลปินแห่งชาติ เป็นต้น มาสอนในรายวิชาที่ไม่มีอาจารย์ประจำลงสอนได้ ฉะนั้นในแต่ละปีการศึกษาจึงมีการเปลี่ยนอาจารย์ผู้สอนในหลาย ๆ วิชา จึงทำให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีได้รับความรู้ไม่เท่ากัน จึงส่งผลให้คุณลักษณะด้านความรู้ของบัณฑิตในแต่ละปีการศึกษาแตกต่างกันด้วย เนื่องจากผู้สอนต่างกัน ดังที่อดุลย์ วิริยเวชกุล (2541, หน้า 31) กล่าวว่า คณาจารย์ที่สอนนั้นเป็นตัวแทนของความรู้ โดยการสอนซึ่งหมายถึงคณาจารย์ที่สามารถทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งถึงขบวนการที่ทำให้นักศึกษาในระดับปริญญาตรีมีความรู้ ในบทบาทข้อนี้อาจารย์ต้องมีความรู้รอบ และรู้ลึกในวิชานั้น ๆ ชนิดที่เป็นที่ยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญในการสอนในวิชาเดียวกัน และที่พิสูจน์ให้เห็นว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความรู้ความสามารถในวิชานั้นจากการสอนของอาจารย์ที่จะต้องปรับเปลี่ยนการสอนเพื่อจูงใจให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียนและการแสวงหาความรู้ กล่าวอย่างเฉพาะเจาะจงก็คือ ต้องเป็นการพิสูจน์ว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีนั้นมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิไล ตั้งจิตสมคิด (2544, หน้า 4) ที่กล่าวว่า ครู อาจารย์ มีความสำคัญยิ่งต่อสถาบันการศึกษา และเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการให้การศึกษา เป็นผู้สอน ผลการเรียนจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครู การจัดครูอาจารย์ให้เหมาะสมกับสถาบันการศึกษาเป็นงานที่ยาก ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับการสรรหาครู อาจารย์ที่ความเหมาะสมเข้าสอนในสถาบันการศึกษา นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถผู้เรียนมีความหลากหลาย ทั้งนี้เพราะบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันนั่นเอง ดังนั้นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนจึงเป็นภาระหน้าที่ของครู อาจารย์ โดยผลคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ในด้านความรู้ นั้น โดยรวมอยู่ระดับมาก และพิจารณารายข้อเรียงตามลำดับ ได้แก่ มีความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ มีประสบการณ์ในงานวิชาชีพ มีความรู้ตามมาตรฐานในสาขาวิชาที่เรียนมา รู้จักวิธีการขวนขวายหาความรู้อื่นหลาย ๆ ด้าน มีความรู้ที่ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ทางจิตวิทยา มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน มีการบูรณาการเชื่อมโยงความรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีความรู้ในสาขาวิชาการอื่นที่ช่วยส่งเสริมสาขาวิชาที่เรียนมามีความรู้พื้นฐานและเข้าใจในปัญหาทางสังคม เช่น การเมือง เศรษฐกิจ และสภาวะทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มานพ ทับทิมเมือง (2544, หน้า 24) เรื่อง คุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เกี่ยวกับคุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ด้านความรู้ ว่าประกอบด้วย การมีความรู้ทางด้านวิชาการ มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ มีการประยุกต์ใช้ความรู้ การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม มีความรู้ด้านวิชาชีพ มีความรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคม

การเมือง ซึ่งในปัจจุบันสภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพราะฉะนั้นการมีความรู้ของนักเรียนนักศึกษาจึงไม่ใช่วิธีการท่องจำอย่างเดียว ดังที่ วาสนา ประวาลพฤกษ์ (2539, หน้า 41-44) กล่าวว่า สภาพการเรียนการสอนปัจจุบันที่เน้นความรู้ความจำคงไม่เพียงพอที่จะเตรียมคนให้มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ต้องรู้จักสร้างและหาความรู้ด้วยตนเอง พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความซับซ้อนของสังคม ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่อาจารย์ผู้สอนต้องมีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา และการเรียนรู้ที่จัดในระบบโรงเรียน วิทยาลัย สถาบันราชภัฏ หรือมหาวิทยาลัย จะเกิดขึ้นได้ก็ขึ้นอยู่กับปฏิกิริยาตอบสนองที่เกิดขึ้นระหว่างผู้เรียนกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในสถาบัน เช่น ผู้สอน หลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการประเมินผล เป็นต้น

5. คณะวิชาและปีการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านความคิด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน มีผลกระทบร่วมต่อผลบัณฑิตด้านความคิด ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการคิดจึงอยู่กับการจัดการศึกษาของแต่ละคณะซึ่งเป็นผลมาจากการสอน การให้ความรู้ หรือการจัดกิจกรรม ที่จะทำให้นักศึกษาพัฒนากระบวนการคิดของตนได้มากน้อยเพียงใด คณะวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีจุดมุ่งหมายของการเรียนในวิชาเอกต่างกัน เช่น คณะศิลปวิจิตร เป็นคณะที่เรียนด้านช่างศิลป์ งานศิลปะประเภทต่าง ๆ ผู้เรียนทางด้านนี้จะต้องใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน การวาดรูป การปั้น การออกแบบ ต่าง ๆ คณะศิลปศึกษา เป็นคณะที่ผลิตบัณฑิตเพื่อออกไปประกอบอาชีพครู การจัดการศึกษาของคณะจึงเน้นเกี่ยวกับกระบวนการคิดให้มีการบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ มีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นต้น (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2547) ฉะนั้นผู้เรียนในคณะต่างกันนี้จึงเป็นผู้ที่มีความคิดไปในทางสร้างสรรค์ตามแบบเฉพาะทางที่เรียนมา และสิ่งเหล่านี้สามารถส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันรวมถึงหน้าที่การงานด้วย ดังที่ วัฒนา พัฒนพงศ์ (2545) กล่าวว่า ความสามารถในการคิด จำเป็นต้องมีพื้นฐานการศึกษาที่ดี ต้องรู้วิธีอ่านและเข้าใจ ในสิ่งที่อ่านเป็นอย่างดี ต้องทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมรอบตัว รวมทั้งองค์ประกอบทางด้านสังคม แวดวงราชการ ด้านกายภาพและองค์ประกอบทางธรรมชาติ ซึ่งการใช้ความคิดเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างมาก ความเป็นปกติสุขและการดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จเป็นผลมาจากการมีประสิทธิภาพของความคิด มนุษย์ควรต้องได้รับการฝึกฝน และการเรียนรู้เพื่อให้สมองได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคุณภาพของสมองนั้นมิใช่อยู่ที่การมีสมองเท่านั้นแต่จะอยู่ที่การใช้สมองเป็นสำคัญ การฝึกทักษะกระบวนการคิดจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 18) ฉะนั้นกระบวนการคิดจึงขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาของแต่ละคณะในการสอนหรือการจัดกิจกรรม

ที่จะให้นักศึกษาได้พัฒนากระบวนการคิดได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทบวงมหาวิทยาลัย (2543) เรื่องการปฏิรูปการอุดมศึกษา ที่กล่าวถึงคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ว่าควรเป็นผู้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความรอบรู้ในวิชาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

6. คณะวิชาและปีการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านทักษะ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน มีผลกระทบร่วมต่อผลบัณฑิตด้านทักษะ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์เป็นสถาบันที่จัดการศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพ เพราะฉะนั้นการมีทักษะในการอาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความถนัดในวิชาชีพที่ตนเองศึกษาเล่าเรียน สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จนประสบความสำเร็จ การมีความรู้ทางวิชาชีพนั้นไม่ใช่เพียงแต่รู้ภาคทฤษฎีเท่านั้น แต่จะต้องมีความรู้ในทางปฏิบัติจริง มีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องมือ ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัย สามารถใช้อุปกรณ์เครื่องมือเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถที่จะเกิดแนวความคิดในการพัฒนางานของตนให้ก้าวหน้าก่อประโยชน์สูงสุดต่องานที่ได้รับผิดชอบ การที่บัณฑิตของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีคุณลักษณะทางด้านทักษะแตกต่างกันนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประสบการณ์ในการได้แสดงหรือสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ไม่เท่าเทียมกัน ผู้ที่ได้ออกงานแสดงบ่อยถือว่าเป็นผู้ที่ได้ฝึกทักษะในวิชาชีพให้มีความชำนาญยิ่งขึ้น ดังที่ กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530, หน้า 310) กล่าวว่า ทักษะ คือ ความชำนาญในศิลปวิทยาการหนึ่ง ซึ่งเคยฝึกหัดและมีประสบการณ์มา สามารถแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่คล่องแคล่วอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีทักษะจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการการรับรู้และกลไกการทำงานของกล้ามเนื้อ ในการปฏิบัติการใด ๆ ก็ตาม เราจะกล่าวว่าผู้ปฏิบัติมีทักษะหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ต้องพิจารณาที่การทำกิจกรรมนั้น ๆ สังเกตได้จากเกณฑ์ 4 ประการ คือ ความเร็ว ความแม่นยำ การประหยัด และความคล่องตัว กล่าวคือ ผู้มีทักษะย่อมสามารถปฏิบัติการอย่างรวดเร็วภายในเวลาอันจำกัด มีความแม่นยำในการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ ไม่ขัดเขินผิดพลาด ใช้พลังงานหรือความพยายามน้อยที่สุด และสามารถปฏิบัติการได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างออกไป เช่น คนมีทักษะในการพูดภาษาอังกฤษ พูดคล่อง สำนวนไพเราะ ลีลานุ่มนวล เป็นต้น โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับการศึกษาสายศิลปะนี้ การมีทักษะเป็นเรื่องที่สำคัญ เป็นเรื่องเฉพาะตัวของแต่ละคน เพราะทักษะ คือความรอบรู้ในศิลปวิทยาการใดวิทยาการหนึ่ง พร้อมด้วยความสามารถที่จะนำความรู้นั้นไปใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว ด้วยความชำนาญ ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีทักษะนั้น จำเป็นต้องอาศัยพัฒนาการของกระบวนการรับรู้และกลไก (สถิต วงศ์สวรรค์, 2538, หน้า 256) กระบวนการสอนเป็นส่วนน้อยที่จะทำให้เกิดทักษะ ดังกล่าวข้างต้นแล้วก็คือ ทักษะเกิดจากการที่ทำสิ่งต่าง ๆ ซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ การเรียนในห้องเรียน

อาจไม่ได้ทำให้เกิดทักษะ แต่การได้ลงมือปฏิบัติจริงนั้นเป็นส่วนช่วยมากกว่า เช่น การเรียนนาฏศิลป์ เปรียบเทียบได้จากผลคะแนน ถ้านักศึกษาคนใดที่ได้รับเลือกให้ออกงานแสดงบ่อยครั้งก็จะมีทักษะในการรำ มีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ผิดกับผู้ที่ไม่เคยได้ออกงานแสดงเลย ที่จะไม่มีทักษะทางด้านนี้จะได้รับก็เฉพาะความรู้ที่ได้เรียนในห้องเรียนเท่านั้น ดังที่ บรรจง ชูสกุลชาติ (2531, หน้า 11) กล่าวเกี่ยวกับการมีทักษะในวิชาชีพไว้ว่านักศึกษาต้องหมั่นฝึกฝนวิชาชีพให้มีความเชี่ยวชาญ สามารถปฏิบัติ จริงได้ เมื่อเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จนมีความเข้าใจสามารถสรุปเป็นกฎเกณฑ์ให้เกิดความรู้ต่าง ๆ ในสาขาที่เรียน และสร้างความมั่นใจจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมเผ่า อจละนันท์ (2545, หน้า 82) เรื่อง ผลิตผลของสถาบันอุดมศึกษาและคุณภาพการทำงานของบัณฑิต ที่กล่าวว่า คุณภาพและขีดความสามารถของบัณฑิตไทย นั้น นอกจากต้องมีองค์ความรู้ในวิชาชีพของตนเองที่มีความลุ่มลึกเพียงพอที่จะเริ่มปฏิบัติงานระดับมืออาชีพอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องมีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาตนเอง และมีความเป็นเลิศในวิชาชีพด้วย

7. คณะวิชาและปีการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน มีผลกระทบร่วมต่อผลบัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรม อย่างไรก็ตามแม้ว่าบัณฑิตของสถาบันจะมีผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกัน แต่ผลคุณลักษณะโดยรวมด้านนี้ก็อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวลีมาศ แซ่อึ้ง (2544) เรื่อง ความพึงพอใจของผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิตสถาบันราชภัฏ ที่พบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตสถาบันราชภัฏด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมาก คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณงามความดีของลักษณะนิสัย ที่ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงามโดยถือปฏิบัติเป็นประจำและเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งการปฏิบัติต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ซึ่งคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การมีความซื่อสัตย์สุจริต รักษาความลับของหน่วยงานได้มีความอดทน อดกลั้น มีความเมตตา กรุณา มีน้ำใจโอบอ้อมอารี เคารพกฎระเบียบ มีความสามัคคี มีสัมมาคารวะ มีจรรยาบรรณทางวิชาชีพประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี มีความเสียสละ อุทิศตนในการทำงาน รู้จักกาลเทศะ มีความประหยัด มัธยัสถ์ และ มีความกตัญญู (วลีมาศ แซ่อึ้ง, 2544, หน้า 36) สิ่งเหล่านี้บางอย่างก็ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคนด้วย ถ้าจะกล่าวถึงในกระบวนการศึกษาก็มีส่วนช่วยได้มากที่จะทำให้บุคคลมีคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะการศึกษาในระดับปริญญา ซึ่งต้องมีการจัดหลักสูตรเพื่อสอนสอดแทรกคุณงามความดีต่าง ๆ และการจัดกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้แสดงความมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นผลผลิตที่ดีออกสู่ตลาดแรงงานในการทำงานของบัณฑิตที่สำเร็จ

การศึกษาจากสถาบันนั้น บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีความกตัญญูกตเวทีนั้น บัณฑิตของสถาบันมีคุณลักษณะข้อนี้อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนั้นคือ มีความซื่อสัตย์เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีจรรยาบรรณ รักและศรัทธาในวิชาชีพ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบ สามารถครองตน ครองงานด้วยมโนธรรมและจิตสำนึกต่อสังคม เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่นได้ มีความยุติธรรม ไม่อคติ ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของหน่วยงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากกระบวนการเรียนการสอน ระบบการจัดการศึกษา การจัดกิจกรรมของสถาบัน ที่เน้นไปในทางที่ให้บัณฑิตมีคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง ดังเช่นวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของสถาบันที่ว่า "จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบัณฑิต ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม บุคลิกภาพ และพลานามัย ควบคู่กับด้านศิลปวัฒนธรรม" (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2547) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน เมื่อบัณฑิตออกไปทำงานตามหน่วยงานต่าง ๆ แล้วนั้น จะมีความรู้ความสามารถเพียงอย่างเดียวไม่ได้ จำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปด้วยเสมอ และควรฝึกตนให้มีคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นลักษณะนิสัยประจำตัว ขาดไม่ได้ อันเป็นผลต่อความสำเร็จทั้งในหน้าที่การงานและการดำรงชีวิตประจำวันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (2545, หน้า 21) เรื่องผลบัณฑิตสถาบันราชภัฏในทัศนะของผู้ประกอบการ ที่กล่าวว่าผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย ภาคภูมิใจในวิชาชีพ มีจิตสำนึกของการเป็นผู้ประกอบการ มีความเป็นผู้นำและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนได้

8. คณะวิชาและปีการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านบุคลิกภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน มีผลกระทบร่วมต่อผลบัณฑิตด้านบุคลิกภาพ ทั้งนี้เพราะว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดกรมศิลปากร ที่มีลักษณะเป็นแบบเฉพาะทางศิลปะ จึงส่งผลให้บุคลิกภาพของผู้ที่ศึกษาทางด้านศิลปะแตกต่างจากผู้ที่ศึกษาสายสามัญหรือสายอื่นอย่างเห็นได้ชัด หรือแม้กระทั่งผู้ที่ศึกษาในสายเดียวกันก็ยังมีความแตกต่างอยู่ให้เห็นคือ ผู้ที่เรียนนาฏศิลป์ กับ ผู้ที่เรียนช่างศิลป์ สาขาวิชาที่เรียนย่อมทำให้มีผลต่อบุคลิกภาพโดยรวมแตกต่างกัน เช่น อากัปกิริยาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ในการประกอบอาชีพนั้น ความสำเร็จหรือล้มเหลวส่วนหนึ่งจะเกิดขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพเป็นสำคัญ ผู้สำเร็จการศึกษาที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานควรจะให้ความสนใจเรื่องบุคลิกภาพอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพจะมีผลกระทบโดยตรงต่อหน้าที่การงาน ชีวิตส่วนตัว การอยู่ร่วมกันในสังคม บุคลิกภาพจะเป็นอันดับแรกในการสร้างความยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล

ซึ่งบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีผลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคือ การวางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีสุขภาพกายสุขภาพจิตดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่งกายได้เหมาะสมกับกาลเทศะ ปรับตัวและทำงานร่วมกับบุคลอื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานนิพนธ์ของ ทวีชัย ยงทัศนีย์ (2544, หน้า 31) เรื่อง คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพตามความต้องการของสถานประกอบการในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ที่พบว่า คุณลักษณะบัณฑิตด้านบุคลิกภาพที่จำเป็นของผู้สำเร็จการศึกษาควรประกอบด้วยลักษณะดังนี้ มีกิริยาที่เหมาะสมกับตำแหน่งการงาน มีความสุภาพอ่อนโยน วาจาไพเราะและมีท่าทางสง่าผ่าเผย รู้จักแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม มีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง แต่งกายเหมาะสม มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยกิริยาวาจาที่เหมาะสม เป็นคนเปิดเผยอารมณ์ที่แจ่มใส มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ เข้มแข็งอดทน และจากการวิจัยพบว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะศิลปวิจิตรในปีการศึกษาที่ต่างกันมีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพต่างกันด้วย อาจเป็นเพราะนอกจากคณะศิลปวิจิตรจะรับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยช่างศิลปโดยตรงแล้ว ยังเปิดรับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาจากสถาบันการศึกษาอื่นที่มีความสามารถในด้านนี้เข้าเรียนด้วย จึงส่งผลให้คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของบัณฑิตในแต่ละปีการศึกษาของคณะศิลปวิจิตรมีความแตกต่างกัน (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2547) เพราะผู้ที่ได้รับการสั่งสอนจากสถาบันต่างกันย่อมมีผลทำให้บุคลิกภาพต่างกัน ดังที่ สุดสิริ อภิญญา (2546, หน้า 11) กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่แสดงออกอยู่เป็นประจำ ซึ่งลักษณะเฉพาะเหล่านั้นเกิดจากการถูกหล่อหลอมทางสังคม ทั้งทางด้านพันธุกรรมและสภาพแวดล้อมของการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งจากปัจจัยเหล่านั้นทำให้คนแต่ละคนมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไปทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ทำให้ผู้อื่นกำหนดคุณค่าแก่บุคคลนั้น ๆ ด้วยความรู้สึกเฉพาะตน

9. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีผลคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์จำแนกตามคณะวิชาแตกต่างกัน แต่จำแนกตามปีการศึกษาไม่แตกต่างกัน คณะวิชาและปีการศึกษาไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะวิชาและปีการศึกษาต่างกัน ไม่มีผลกระทบร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตด้านมนุษยสัมพันธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามนุษยสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนการสอนของสถาบัน จึงไม่มีภาพลักษณ์ของคณะ หรือปีการศึกษาเป็นตัวกำหนด แต่เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับตัวตนที่แท้จริงของบัณฑิต อีกทั้งสถาบันยังมีกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้ร่วมกันทำทั้ง 3 คณะ เช่น กิจกรรมรับน้อง กิจกรรมในการจัดการแสดง กิจกรรมเพื่อชุมชน ฯลฯ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกัน โดยเฉพาะกิจกรรมการแสดง สถาบัน

บัณฑิตพัฒนศิลป์มีการจัดการแสดงวัฒนธรรมสี่ภาคซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี ที่ให้นักศึกษาของสถาบันทั้ง 3 คณะ รวมทั้งนักศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลป ทั่วประเทศ ได้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดสัมพันธภาพอันดีแก่ผู้เรียนในสายอาชีพเดียวกัน (กรมศิลปากร, 2546) การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีนั้น เป็นการนำมาซึ่งประโยชน์ในด้านต่าง ๆ หลายด้าน เช่น งานที่ทำสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้ในเวลาที่กำหนด เป็นต้น เพราะมนุษย์สัมพันธ์มีหลักที่สำคัญเพื่อให้ได้ซึ่งความร่วมมือจากบุคคลอื่นในการตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม ดังนั้นมนุษย์สัมพันธ์จึงเป็นเครื่องมือที่บุคคลใช้เพื่อสนองความต้องการเพื่อให้สิ่งต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จอย่างราบรื่น การติดต่อเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์ ที่จะเป็นสะพานทอดไปสู่การสร้างมิตร การจูงใจคน รวมทั้งการสร้างหรือพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักรักใคร่ชอบพอของคนทั่วไปอย่างกว้างขวาง ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย ล้วนเกิดจากการมีมนุษยสัมพันธ์ทั้งสิ้น (รวีวรรณ ชินะตระกูล, 2539, หน้า 20) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ มีความเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ อารมณ์ดียิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรกับทุกคน ยอมรับคำแนะนำตักเตือนจากผู้อื่นด้วยดี มีน้ำใจโอบอ้อมอารี มีความเมตตาแก่คนทั่วไป ดังที่ รุ่งทิวา จักร์กร (2526, หน้า 149) กล่าวถึงคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ว่าประกอบด้วย ความเป็นกันเอง ความเสมอต้นเสมอปลาย ความยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักยกย่องชมเชย รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถปรับตัวได้ดี ยืดหยุ่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา (2545) เรื่อง การติดตามคุณภาพบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2545 ที่พบว่า ลักษณะบัณฑิตที่ถือว่าเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ ควรประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) Right หมายถึง รู้จักสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น 2) Reason หมายถึง รู้จักเหตุรู้จักผล 3) Responsibility หมายถึง รับผิดชอบต่อบทบาทของตนเองทั้งต่อครอบครัว ต่อการงานและต่อสังคม 4) Relation หมายถึง รู้จักความสัมพันธ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์กับมนุษย์ รู้จักให้รู้จักรับ ความเข้าใจความนึกคิดของผู้อื่นและสามารถทำงานร่วมได้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากประเด็นที่พบในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เมื่อจำแนกตามรายด้านและรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ในรายข้อพบว่าคุณลักษณะด้านความรู้นั้น บัณฑิตมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและนโยบายของหน่วยงาน อยู่ในระดับปานกลาง และในด้าน

ทักษะ บัณฑิตมีผลคุณลักษณะในการใช้เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์อิเลคทรอนิคส์ มีทักษะในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ และมีความสามารถในระดับผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นสถาบันควรตระหนักในการจัดการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาให้ผลคุณลักษณะของบัณฑิตในด้านที่อยู่ระดับปานกลางเหล่านี้ให้มีผลคุณลักษณะที่อยู่ในระดับดีขึ้นไป

2. ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ในรายคณะวิชา จะพบว่า คณะศิลปวิจิตร จะมีระดับค่าเฉลี่ยของผลคุณลักษณะบัณฑิตอยู่ในลำดับสุดท้าย เกือบทุกด้าน ดังนั้นสถาบันควรตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับระบบการจัดการศึกษาของคณะศิลปวิจิตร เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันระหว่างคณะต่าง ๆ ที่เปิดสอนในสถาบันเดียวกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรวมทั้งค่าเฉลี่ยผลคุณลักษณะทั้ง 6 ด้าน ของปีการศึกษา 2547 จะเห็นว่าอยู่ในอันดับท้ายเกือบทุกด้าน ปีการศึกษา 2547 เป็นปีการศึกษาล่าสุดที่บัณฑิตสำเร็จการศึกษา เป็นบัณฑิตรุ่นที่ 5 ของสถาบัน ซึ่งน่าจะมีผลคุณลักษณะอยู่ในลำดับต้น ๆ แสดงให้เห็นว่าสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ยังไม่มีการพัฒนาในด้านการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตให้อยู่ในระดับที่มากขึ้น ดังนั้นจึงอยากให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถาบัน ร่วมกันการวางแผนแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษา และพัฒนาการจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผนการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยประเมินหลักสูตรของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่รองรับผลผลิตของสถาบัน

2. ควรมีการวิจัยการติดตามผลของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นรายคณะ

3. ควรศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสายวิชาชีพศิลปะ สอบถามจากผู้ใช้บัณฑิตในสาขาอาชีพนี้

4. ควรมีการติดตามผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ในด้านการประกอบอาชีพของทุกปีการศึกษาเพื่อจะได้นำมาพัฒนาการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของสังคมสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University